

Hóraldur Joensen

Fyrimunir og vansar av at eta hval og kóp í Norðurhøvum

Náttúruvísindadeildin (NVD) á Fróðskaparseturi Føroya søkti um og fekk fígging frá AG-fisk til eina altjóða verkstovu um fyrimunir og vansar av at eta hval og kóp í Norðurhøvum. AG-fisk er vísindaligur arbeidsbólkur undir Nordisk Ministerråd (NMR). Føroyar, Grønland og Danmark høvdu formansskapin í felag í NMR í 2010. Fiskimálaráðið (FMR) hevur trý virkin og tjóðgagnandi føroysk umboð í AG-fisk. Høvuðsniðurstøðan av verkstovuni var tann, at ov fá føðslu- og dálkingardata eru til fyri at kunna gera eina javnvigaða og fakliga holla meting av heilsuligum fyrimunum og vansom av at eta hval og kóp í Norðurhøvum.

FAO/WHO Serfrøðingaráð

Í januar 2010 var áralangt kanningararbeiði, um fyrimunir og vansar av at eta fisk liðugt. Orsøkin til kanningina var vaksandi heilsuhættisliga dálkingin av verðins-høvunum og óttin fyri, at fiskur var ikki mannaføði longur. Stuttorðaða úrslitið av drúgvu kanningini av sambandinum millum heilsu og át av ymiskt dálkaðum fiskasløgum, var hetta: *tað er hættisligari ikki at eta fisk enn at eta fisk*. Fyriskiparar av kanningini vóru FAO (Food and Agriculture Organization) og WHO (World Health Organization). Kanningin varð gjørd við serligum greiningarháttalagi, ið varð ment og nýtt av FAO/WHO Serfrøðingaráðnum.

NMR og AG-fisk

Í nevndu kanning var hvalur og kópur heilt tilvitað ikki tikin við, vegna ymisk marin áhugamál hjá limalondunum. Av tí at hvalur og kópur hava týðning fyri húsarhaldini í Norðurlondum, serliga í Føroyum og Grønlandi, so setti føroyski formansskapurin í AG-fisk sær fyri í 2010 at kanna heilsuárin á manna-kroppin av hesum marinu súgdjórum. Føroyar, Grønland og Danmark høvdu formansskapin í NMR (Nordisk Ministerråd) í felag í 2010. Hetta er fyrstu ferð í søguni, at Føroyar hava havt formansskapsleiklut í NMR. AG-fisk er vísindaligur arbeidsbólkur undir NMR.

NVD umboðað í AG-fisk

Náttúruvísindadeildin (NVD)

á Fróðskaparsetur Føroya søkti AG-fisk um og fekk tillutað 200.000 Dkr til eina altjóða verkstovu um fyrimunir og vansar av at eta hval og kóp í Norðurhøvum. Fiskimálaráðið hevur eitt virki NVD-umboð í AG-fisk. Gjøgnum AG-fisk hevur fiskiveiðutjóðin Føroyar beinleiðis og persónligt samband við fremstu havgranskarar í Norðurlondum. Harafturat hava Føroyar havt ein snarráðan og snúnan serráðgeva í marinum málum í NMR seinastu átta árin. Luttakararnir á verkstovuni komu úr Finnlandi, Noregi, Danmørkini, Føroyum, Íslandi og Canada. Verktovan varð hildin í Keypmannahavn 14. januar 2011, og í vár var verkstovufrásøgnin liðug.

Endamálið við verkstovuni var:

- At finna fram núverandi vitan um góð og skaðilig evni í føði frá hvali og kópi í Norðurhøvum.
- At meta, um tøka vitanin er so holl og av slíkum slag, at hon kann nýtast til FAO/WHO greiningarháttalagið, ið er væl eignað til at meta um heilsuligar fyrimunir og vansar av at eta hval og kóp.
- At avgera hvørjar kanningar og evnafrøðiligar greiningar eru neyðugar at gera, fyri at ávísar javnvigað jalig og neilig heilsuárin.
- At menna upplýsingarskipan, sum landsstjórnir kunnu nýta til kunning og vegleiðing um fyrimunir og vansar av at eta tvøst og spik av havsúgdjórum.

Av tí at endamálið við dagsverkstovuni var í so framsøki, so vóru stundir ikki til at viðgera øll málini nóg nágreiniliga. Men nøkur týðandi úrslit spurdust kortini burtur úr øllum virkseminum undan, á og eftir verkstovudagin. Hesi eru útkrystalliseraði í niðanfyristandandi niðurstøðum og tilráðing.

Niðurstøður frá verkstovuni

- Veiða og gagnnýtsla av havsúgdjórum til mannaføði er týðandi partur av mentan og siðaarvi hjá fleiri fólkasløgum í Norðurhøvum. Hjá summum eru havsúgdjór meginmatur og høvuðskelda av ávísam lívsneyðugum føðsluevnum.
- Havsúgdjór sum mannaføði gevur orku, proteinir og eina røð av lívsgevandi føðsluevnum, eitt nú heilsugóðar langketaðar omega-3 fleirómettaðar fitisýrur (3-LCPUFA). Kanningar vísa tó eisini, at kyksilvur í grindatvøsti hevur ringt árin á nervaskipanina hjá fostrum, ungdomi og vaksnum. Við verandi data er ikki møguligt at gera fullgóða og javnvigaða meting av fyrimunum og vansom av at eta tvøst og spik.
- 3-LCPUFA og mikroføðsluevni frá havsúgdjórum økir um líkams- og sálarheilsu hjá vaksnum samfelagsborgarum í Norðurhøvum. Hinvegin, so vísa kanningar eisini, at halogenerað lívrunnin fiti-uppløysilig føðslu-dálkingarevni, hava samband við sjúkur, brek

- og vanheilsu hjá sjeytiáringum.
- Alt ov fá heilsu- og føðsludata um pinkubørn, smábørn, stórbørn, unglingar, vaksin og aldrandi eru til, fyri at kunna geva eina nágreiniliga, javnvigaða og dygdargóða kostráðgeving í samband við gagnnýtslu av havsúgdjórum í Norðurhøvum.

Tilráðing

Ger av umfatandi datagrundum við føðsluevnum og dálkingarevnum í havsúgdjórum í Norðurhøvum. Menning av framferðarskipanum og miðlaætlanum, so til ber at minka um vandar og økja um fyrimunir av at eta havsúgdjór í Norðurhøvum.

Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparsetur Føroya

Hevði virksemið á náttúruvísindadeildini á universiteti landsins ikki verið so kryplað av fíggjarligum vesaldómi, so hevði partur av skynsamiliga tilrádda arbeiðinum kunna verið framt á stovninum. Harafturat kundi reinsing av grind og spik eisini verði partur av rannsóknararbeiðinum. Men umboð Føroya fólks ynskja ikki at fáa eitt vælvirkandi granskingar- og undirvísingarsetur. Tvørturímóti, so er ætlanin at skerja landsins potentiella innovativa mentala kraftmiðdepil enn meira.

Frásøgnin, 238 blaðsíður, er at finna á heimasíðuni hjá Fróðskaparseturi Føroya (www.setur.fo).

Eyðstein Poulsen

Óskiljandi makrelkríggj

Syrgilig og ósømilig viðgerð av einum álvarsmáli. Vit vilja ikki hava liggjandi á okkum, at Felagið Línuskip nú eisini gevur Føroya fólki ta fatan, at vit koyra fólki í land, vitandi um, at allir limir í Felagnum Línuskip kempa ein slítandi kamp við at manna síni skip. Vit standa púra spyrjandi!

Kann nakar í Línufelagnum siga okkum, um Felagið Línuskip hevur vent veruliga trupulleikanum í línuvinnuni bakið? Og ístaðin sær soleiðis upp á tilveruna?

Citat í skrivi frá Felagnum Línuskip:

Hevur politiski myndugleikin ikki eina greiða støðu til, annaðhvørt tað er ein treyt ella ikki, at tað eru skip undir føroyskum flaggi við manning lønt eftir føroyskum sáttmálum, sum fær rætt til at troyta føroyska fiskatilfeingið, so er eyðsýnt, hvat fer at henda. Rættilig ferð fer at koma á gongdina við at koyra meginpartin av føroysku manningini í land og at taka biliga útlandska arbeidsmegi umboð.

Citat endar. Eru tað skip í Felag-

num Línuskip, ið koyra fólki í land?

Hvørji eru hesi skip? Eru kanningar gjørdar av arbeiðsviðurskiftunum hjá fólki, ið koma undir Felagið Línuskip? Eg hugsar um limir hjá Fiskimannafelagnum, Skipara & Navigatørfelagnum og Maskinmeistarafelagnum?

Hvør hevur fyri Línufelagið skrivað undir ella góðtikið hetta skriv?

Eg fái meg ikki at trúgva, at Jógván Jespersen hevur verið úti og fingið undirtøku fyri hesum skrivi. Hetta ger Línufelagið til eina beinleiðis hóttan mótvegis sær sjálvum.

Línuflothin er koyrdur í senk av áralangum politiskum ráðaloysi. Tað eru nógv politisk og vinnulig átøk, ið kunnu lyfta hesa vinnu á tað støði, hon eigur at vera á. Men slík felagsútmelding, ið Felagið Línuskip møguliga stendur aftanfyri, gevur neppa, serliga limunum í Skipara & Navigatørfelagnum, eina fatan av at loysnir á kreppuni kemur innanfrá.

Vóni og vænti at hoyra aftur frá Felagnum Línuskip.

Sendið

viðmerkingar til

www.sosialurin.fo